

Євгенія МІНАКОВА

доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Тетяна СТОЄВА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)*

**ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ ЗАХОДІВ
ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ**

Сьогодні в умовах євроінтеграції Україна перебуває на шляху підвищення ефективності дій запобігання та протидії корупції у всіх органах державної влади, в тому числі й судової гілки влади, яка здійснює законність на засадах верховенства права з метою забезпечення належного регулювання судової системи держави. Корупція є підґрунтям для злочинності, послаблюючим фактором діяльності судової системи загалом. В системі судоустрою України корупція є однією з нагальних проблем, що потребує невідкладного розв'язання, адже становить значну загрозу демократії, реалізації верховенства права, а також забезпечення гарантій незалежності суддів. Ця проблема настільки поширена в судовій діяльності і має негативні соціальні, економічні та політичні наслідки, що вимагає з боку держави серйозного втручання, спрямоване на подолання даного явища. Можна вважати, що корупція в судовій системі не лише порушує законність, а й знищує моральні цінності і в цілому державно-правову систему країни. Безперечно на етапі розвитку України як демократичної правової держави формування та дотримання дієвої антикорупційної політики є одним із пріоритетних завдань. Тому функціонування дієвої концепції запобігання корупції в системі судоустрою, розроблення комплексних заходів для протидії цьому явищу, подолання її передумов і наслідків є одним із пріоритетів держави в умовах реформування та євроінтеграції. З огляду на зазначене метою дослідження є поглиблене вивчення основних питань, які стосуються змісту і особливостей протидії корупції в судовій системі України.

Досліджуючи теоретичний аспект проявів корупційних загроз в судовій системі, слід зазначити, що наявні форми корупції зумовлені широким колом об'єктивних і суб'єктивних причин, що є характерними для умов кардинальних перетворень у судовій гілці влади. Передумовами виникнення і підґрунтям для

існування у судовій системі корупції є дисбаланс між законодавчо закріпленою незалежністю суддів і залежністю суду від впливу з боку представників законодавчої, виконавчої влади і бізнесу з метою отримання контролю, лобіювання вузькокорпоративних цілей; матеріально- фінансова залежність судової влади від інших органів державної влади; неналежне кадрове забезпечення та недофінансування судів з боку держави [6; 9, с. 129].

Тут можна погодитися з Демедюк Т. про те, що проблема протидії корупції у сфері правосуддя є однією з найактуальніших соціальних, політичних і правових проблем. Адже, проголошуючи своє рішення від імені України, корумпований суддя підриває насамперед авторитет держави. Повага до рішень судів залежить від того, чи вірить суспільство у непідкупність суддів. Незалежна та гідна поваги система судових органів є основою справедливості в державі. Кожен суддя зобов'язаний дотримуватися високих стандартів поведінки, утверджуючи непідкупність і незалежність судової влади. Важливо, щоб судова система держави гарантувала чесне та ефективне судочинство [13]. Питання забезпечення високих стандартів поведінки суддів полягає у дотриманні принципу доброчесності. Доброчесність є необхідною моральною складовою діяльності судової системи, яка визначає межу поведінки суддів, що перш за все базується на чесному та належному виконанні своїх службових обов'язків та розпорядженні державними ресурсами. Прояви корупції є аморальними за своєю суттю, адже суперечать не тільки законодавчим нормам, але й нормам суспільної моралі.

Наразі, в Україні вже існує досить велика кількість нормативно-правових актів, в яких сформульовані положення, які спрямовані на протидію корупції в системі судоустрою України та координацію роботи щодо запобігання корупційним проявам. Такими основними нормативно-правовими актами, в яких зосереджено спеціальні антикорупційні засади є: Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»; Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закон України «Про Державне бюро розслідувань».

Основним антикорупційним нормативно-правовим актом в Україні є Закон України «Про запобігання корупції». Відповідно до статті 2 вказаного Закону відносини, що виникають у сфері запобігання корупції, регулюються Конституцією України, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цим та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами [3]. Цей законодавчий акт був прийнятий з метою комплексного й належного регулювання системі запобігання корупції. Зокрема, Закон України «Про запобігання корупції» встановлює правові засади функціонування антикорупційної системи, в тому числі запобігання корупційним проявам в судоустрої України, з метою застосування антикорупційних механізмів та безпосередньо контроль за дотриманням

антикорупційного законодавства.

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» є правовим підґрунтям для формування самостійного органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування в кримінальних корупційних правопорушеннях. Цей нормативно-правовий акт визначає правові основи організації та діяльності даного антикорупційного органу. В ньому прописані положення про статус Національного антикорупційного бюро України, визначено його структуру і чисельність, статус і повноваження працівників, їхні права, обов'язки та відповідальність за проступки [4]. Відповідно до Закону головною функцією Бюро є активна протидія корупційним правопорушенням, які вчинені високопосадовцями та становлять загрозу національній безпеці України.

Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» має не менш важливе значення. В даному Законі зафіксовані визначення поняття активів, їх виявлення, розшук та управління активами. Розкривається поняття та правовий статус Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, його функції і повноваження. Окремо в Законі висвітлюється інформація про Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні та роботу з ним [5].

Також, важливе місце серед нормативно-правової бази побудованої з метою протидії корупції займає Закон України «Про Державне бюро розслідувань». Суть цього Закону полягає в тому, що він визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань. В Законі чітко розписана структура і чисельність Державного бюро розслідувань, обов'язки працівників, їхній статус, соціальний і правовий захист [6]. З огляду на зазначене, в даному аналізі законодавчих актів антикорупційного характеру, головною метою діяльності спеціалізованих антикорупційних органів є боротьба зі зловживанням владою та використанням привілеїв для досягнення особистої і майнової користі, а також діяльністю, яка спрямована проти економічних інтересів держави.

Наведене дає змогу зробити висновок, що корупція в судовій системі України становить загрозу інституту демократії, принципу верховенства права у суді та ставить під загрозу здатність суду дотриматися своїх зобов'язань щодо поваги, захисту, неупереджено сприяти та виконувати свою діяльність. Адже стрімке поширення корупції в судоустрої України спричиняє руйнівні наслідки для суспільства та держави в цілому. Мій погляд на цю проблему такий, що найважливішим є реалізація нормативно-правових актів щодо запобігання корупції, реалізація загальнодержавних стратегій, посилення контролю за виконанням антикорупційних програм, функціонування антикорупційних органів державної влади забезпечать умови, які зменшать прояви корупції в судовій гілці влади. Зокрема, на

національному рівні, антикорупційне законодавство включає основні засади, які закріплені в Конституції України, низці інших антикорупційних нормативно-правових актів. Таким чином, заходи антикорупційної політики сприятимуть поступовому зниженню показників корупційних зловживань в судовоустрої України.

1. Чабан Н. А. Протидія корупції в судовій системі. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. Ч. 2. С. 443–445.

2. Демедюк Т. Проблеми протидії корупції в судах. Вісник Академії управління МВС. 2009. № 2. С. 112–122

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700- VII. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2020, № 6, ст.35.

4. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 47, ст.2051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 12.02.2023).

5. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листопада 2015 року. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 1, ст.2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text> (дата звернення: 12.02.2023).

6. Про Державне бюро розслідувань :Закон України від від 12 листопада 2015 року. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 6, ст.55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 12.02.2023).

Олег НАЛИВАЙКО

старший науковий співробітник
секретаріату вченої ради,
кандидат юридичних наук, доцент

О. ЧОРНА

аспірант кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)*

ЮРИДИЧНІ АКсіОМИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІЙ ТА ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЙНІЙ ТЕХНІЦІ

Питання вірного тлумачення та використання юридичних аксіом у правозастосовній практиці є актуальним і потребує детального дослідження. Актуальність цього питання визначається необхідністю для будь-якого юриста розуміти правову природу, історію походження тієї чи іншої правової аксіоми з метою її використання правильно й доречно.